

ALTARUL ZEILOR STOCHASTICI

Premiul special EUROCON I (pentru „povestire”), Trieste, 1972

de Adrian Rogoz

„Om uitător, ireversibil...”

ION BARBU

„Descoperim după ani de luptă că nu noi conducem o călătorie, ci că ea ne conduce pe noi”.

JOHN STEINBECK

Totul a pornit dintr-o uitare. Pasămite Homer nu știuse că apele placide ale Lethei își au încă în lumea noastră izvorul. Și fiindcă orice efect se ivește dintr-o cauză, care ea însăși este o consecință, nu-i exclus ca uitarea să fi apărut odată cu germenii vieții, ca și negarea acesteia, moartea. Homer Hidden stătea melancolic în cabina bolidului său, în care avea să străbată întregul stat Alabama, de la Mobile, portul sudic, până la Huntsville, aproape de granița cu Tennessee. Homer stătea cu privirea pironită pe indicatorul vitezometrului ce oscila nervos în jurul a 950 km/oră, dar gândurile lui gravitau aiurea, la viața-i de până atunci, mizerabil de agitată, la viața și mai câinească pe care avea s-o îndure acolo, la Houndsville, cum răsbotezase zeflemitor numele orașului spre care gonea. Și, deși gândurile îi erau sumbre, prin mintea lui Homer nu trecu nici o presimțire a teribilului thrill ce-l aștepta în următoarele patru minute. De fapt, cum ar fi putut slaba-i minte umană, ce-și înțelegea atât de puțin propria alcătuire, să se îndoiască de agerimea cu care minusculul creier electronic al bolidului îl conducea, menținându-l deasupra pernelor de aer, de-a lungul super-autorutei din rășini aliate cu titan? De ce a fost nevoie să plece din Mobile, să abandoneze viața de până atunci, să se certe cu Barbara? Viteza vertiginoasă a existenței... Homer rămase cu gura căscată. Abia atunci realizează el că mașina lui zboară cu 970 km/oră și că în același timp parcă stă pe loc. Asta era murdăria (unii spun „paradoxul”) vitezei. Oricât ar fi de mare, te obișnuiești îndată cu ea și n-o mai sesizezi. Ceea ce te face să mărești iuțea... chiar asta i-a stricat viața: neconținută, nebuna accelerație.

Homer se uită la ceas. Mai avea destul până la destinație, gândi, destul ca să i se facă lehamite. Nu bănuia că-i mai rămăneau trei minute. Progresul! mormăi ca o sudalmă. Și Barbara invoca progresul, deși n-o interesa decât standingul... Altă iluzie, de vreme ce te scoate din minți și te duce de răpă. Apăsă distrat pe butonul care comanda vizibilitatea carcasei. Înaintea lui se deschise priveliștea exaltantă a unei estacade brăzdate de mii de aeroglisoare, dar totul îl lăsa acum rece, ba chiar îi provoca un fel de greață. De altminteri, regulamentul circulației pe benzile ultrarapide recomanda celor cu nervii slăbiți să nu privească traiectoriile bolizilor. În stânga, se distingeau zecile de culoare cu diferite viteze - pete policrome rămase în urmă pe măsură ce gravitau spre exterior. În dreapta, se întindea o faleză, sub care curgeau apele tumultuoase ale lui Tombigbee River. Înaintea lui Homer și îndărăt se vedeau, parcă vibrând pe loc, vehiculele având aceeași viteză ca mașina lui. Uneori aeroglisoarele se apropiau la câțiva decimetri unul de altul. Nu se puteau atinge, deoarece exista un fel de telepatie între creierii electronici ai mașinilor de pe șosea, o interconectare grație căreia vitezele se reglau reciproc. De obicei, în caz de accident,

ejectarea se făcea vertical. Totuși Homer se îngrozi o clipă, gândindu-se la nebunia iscată de o singură ciocnire.

Nu-i mai rămânea decât 1'50" până la momentul fatal și, cu forța pe care un viitor năprasnic o exercită asupra spiritului nostru, în conștiința lui Homer începu să bolborosească neliniștea. Brusc, își dădu seama de ireparabilul rupturii lui de Barbara, și aproape simultan, parcă tocmai din pricina acestei eliberări de sub imperiul necesității de până mai ieri, se simți din nou rob de iubirea vastă și degravifiată de contingente. Ochii, părul - verzi, castaniu... 43", 42"... gura, ceafa - carmin pal, pufoasă... 38", 37"... sâni, umerii, genunchii - plini de nevinovăția lucrurilor smulse din timp... 29", 28"... și iarăși părul ei în cascadă, ba nu, strâns ghem și recăzând în cascadă... și gura ei, care cerea ceva neauzit... 23", 22"... și din ochii ei, tot mai mari, tot mai adânci... întregul ei chip, mișcându-se în diverse poziții, ca într-un joc și totodată cu gravitatea unui ritual... 17", 16"... era ca și cum o și vedea dincolo de o apă neagră, de netrecut... 13", 12"... Nu! gemu, deznădăjduit. Nu se poate! I se părea că unul dintre ei moare pentru celălalt... 9", 8"... Barbara, vino înapoi! zbieră, deși el era cel ce plecase... 5", 4"... Dar el era de pe acum neant și numai formidabila inerție a dorinței lui i-a mișcat, ca în transă, brațul... 3"... și mâna... 2"... și degetul care voi să apese butonul „întoarcere”... 1", 5..., dar nimeri pe cel de „acelerație”... 1"... și, fulgerător, dându-și seama de greșală, comandă absurd oprirea... „zero”!...

Comanda manuală a unui hovercraft în plină cursă era în acea vreme la fel de rară ca tragerea alarmei în epoca trenurilor străvechi. Puteai cere schimbarea culoarului sau parcare, ambele manevre efectuate prin țâșnirea verticală a bolidului; oricum, ordinele trebuiau să nu fie confuze sau contradictorii. Pe majoritatea drumurilor nici nu era posibilă intervenția pasagerului: călătoria putea fi programată la început, iar în caz de forță majoră sistemul tuturor vehiculelor ejecta mașina accidentată. Megaruta, pe care circula Homer, era însă o arteră privilegiată, datorită numeroșilor tehnocrați ce dețineau palate pe fundul Golfului Mexic. Iată de ce sistemul autorut, primind o comandă nelogică, a încercat în prima clipă să satisfacă dorința clientului. Apoi a urmat un al doilea ordin fără sens...

Câteva infime fracțiuni de secundă, creierii electronici de pe sute de kilometri de auto rută dădură semne de nebunie. Încercară din răputeri să înțeleagă stupidele manevre, să li se împotrivească, să le atenueze efectele, să localizeze catastrofa... Pe sute de kilometri tablourile de bord au dat alarma... Cei mai surprinși au fost pasagerii din capul giganticei coloane, supuși, fără de veste, unor cumplite suprasarcini. Ordinatoarele de la bordul primilor bolizi, primind comanda, accelerară viteza. Unele după altele, mașinile izbucneau în rafală înainte. Câțiva piloți ai reactoarelor care zburau deasupra convoiului înregistrară uimiți fenomenul. Aproape simultan interveni stopul cerut de Homer. Excedat de aceste ordine sau dându-și în sfârșit seama de lipsa lor de noimă, sistemul megarutei hotărî ca mașina lui Homer să sară în aer.

Treaba s-a petrecut așa: în timp ce cabina era catapultată vertical, restul vehiculului se prefăcea în pulbere.

Abia atunci s-a dezlănțuit acea înlănțuire de fapte ce aveau să-l prefacă pe Homer într-un caz celebru.

În mod normal (firește, e vorba despre o normalitate a accidentului), cabina lui Homer, proiectată vertical, ar fi devenit un mic aparat de zbor, suficient de puternic ca să străbată câțiva kilometri. Dar lucrurile s-au întâmplat altfel. Supuși grozavei presiuni, bolizii dindărătul lui Homer au trebuit și ei să sară în aer. Celor care înaintau pe celelalte benzi li se părea că incongruentul culoar ai vitezei maxime explodează la un moment dat, expectorând pe rând o mulțime de coleoptere. De fapt, toate au aterizat cu bine în exteriorul megarutei. Doar cabina lui Homer s-a izbit de aceea țâșnită în urma sa. Impactul a fost teribil. Ochii Barbarei ieșiră din orbite, apoi se întunecară. Minte care o invocase avu fulgerător senzația dezagregării. În coliziunea celor două aparate, avariata a fost capsula lui Homer: spre nenorocul său (dar nenorocul e relativ), i se frânse o aripă. Veni în picaj, peste botul unui bolid de pe banda vitezelor maxime. Șocul îl făcu pe acesta să se preschimbe la rândul său într-o cabină zburătoare. Lovită ca pucul de crosă, sfera inertă a lui Homer fu proiectată în văzduh. Depăși linia falezei și se avântă deasupra fluviului, peste care tocmai bâzâia plăcut un uriaș elicopter. Nu trecuse încă un minut, de când se declanșase demențialul spectacol, că ordinatorul de la bordul autogirului și fusese alertat. Aparatele lui de televiziune se și îndreptau spre extraordinarul unghi al megarutei, transmițând câtorva canale de televiziune chiar momentul în care capsula lui Homer se năpustea spre ecrane.

Spre norocul său (dar și norocul este relativ), Homer se afla încă în nesimțire, când sfera lui a fost tăiată, ca un mar, în două, de una dintre imensele elice ale elicopterului.

Milioane de telespectatori priveau cu gura căscată la omul care pica din cochilia lui, ca un zar din două boluri întoarse.

De undeva, pesemne chiar în momentul în care uriașa pală pătrundea în corpul străin, autoprotecția elicopterului crease deja o perdea de aer pentru a-l feri pe Homer de un șoc mortal. Hazardul a fost însă mai dibaci decât perfecțiunile tehnice. Una dintre hemisfere despică în cădere perdeaua, iar omul fu proiectat în gol din fotoliul cabinei și totodată, din pricina turbionului iscat, își recăpătă cunoștința. Mai să leșine din nou!

Era ca un coșmar această deșteptare în picaj spre o țintă care se năpustea informă și bolborosindă. Zburau în viteză pe lângă el o sumedenie de aparate, a căror iscusință era de această dată să se ferească din calea bietului trup omenesc, în tumele lui teribile și bizare, descrise în văzduh, Homer văzu sau crezu că vede, deoarece în acele câteva clipe de când își venise în fire mintea lui se agita ea însăși febril în gol, cerul împletindu-se amețitor cu pământul, iar în adânc, ape involburate, ce-l sugeau parcă inexorabil.

Înainte de a fi atins valurile, Homer, care nu știa să înoate, avu prezența de spirit să-și tragă peste cap gulerul hainei, ca pe un fel de glugă, iar manșetele mânecilor, ca pe niște mânuși. Știa că aceasta îl va salva de la înec. Într-adevăr, de cum atinse zona lichidă, trupul său fu acoperit de o peliculă care, pe de o parte îl izola, iar pe de alta îi extrăgea din apă oxigenul.

Violența cu care Homer se prăvălise în fluviu a fost totuși atât de mare, încât bietul om s-a pomenit din nou groggy. Poate că acolo, în adânc, s-a lovit de ceva (niciodată n-o să cunoaștem exact împrejurările), cert este că pojghița de protecție i-a fost sfâșiată, pe când el se mai afla pe trei sferturi amețit.

Aici, însă, a intervenit încă una dintre acele șanse uluitoare ce aveau să-l facă pe Homer ilustru: pe fundul fluviului se afla o uzină, iar accidentatul căzuse tocmai în apropierea ei. Curentul l-a împins peste o trambă de noroi radioactiv deversat pe unul dintre maluri.

* * *

Când și-a recăpătat cunoștința, Homer zăcea pe un povârniș de nisip; un fel de dinte de beton îi oprise corpul să se rostogolească într-un bazin, pe care un val țâșnit din fluviu îl umplea cu o mazăgă neagră-verde-vânăată.

Homer se târî pe faleză. Departe, în stânga lui Tombigbee River, scăpărau fascinant benzile continue ale bolizilor. Și mai departe, soarele apunea maiestuos deasupra acestor curcubee întoarse.

Omul se simțea singur și zdrobit, deși nu-l durea nimic. Frumusețea pe care o vedea cu ochii împăienjeniți îl lăsa aproape indiferent. Își continuă drumul, împleticindu-se, ținându-se de balustrada de marmură ajurată. În creier, parcă, îi zvâcnea un mic soare ce i se lichefia în artere. Nu-și punea nici o întrebare. Mergea înainte, cu un fel de înverșunare tâmpă, îngăimând sunete poate numai pentru el cu înțeles.

Când ajunsese în fața Lojei stohastice, era la capătul puterilor. Intră ca într-un azil. Uitase cu totul de ironiile pe care nu le precupețise la adresa zeilor acelor altare cibernetico-statistice. Tinerii turbați scorniseră de câțiva ani un soi de roboți ai destinului, alcătuiți din memorii formidabile și din circuite diabolic de complexe. Și le risipiseră prin toate orașele continentului.

Homer se sprijinea de pereți. O răcoare plăcută îl întâmpină. Aerul era pur (condiționat), cu miros de zăpadă, de ozon, de flori de primăvară. Barbara veni spre el, zâmbitoare. Era încă îmbujorată de partida de tenis pe care o jucase...

O suavă muzică electronică îi tulbură imaginea. Apoi se auzi un bizar țăcănit de ordinator în funcțiune și un glas metalic rosti:

— Hai, vino mai aproape!

Și, dinspre „altar”, se aprinse o lumină de zirconiu. Homer șchiopătă într-acolo, în fund se înălțau trei ferestre, cu vitralii verzi, acvatic, acoperite de niște ecuații elegante ca arabescurile unor covoare persane. Sub ogiva fiecărei ferestre se găsea câte un mare paralelipiped de cristal, cu sextilioane de celule moletronice. Doi ochi, două urechi, două nări și o gură dădeau celor trei divinități stohastice o stranie fizionomie antropomorfică. Păreau trei monștri simpatici și grotești. Homer îi privea însă cu spaima superstițioasă a unui animal căzut în cursă.

— Reazimă-te de bara de lângă tine, îl invită binevoitor paralelipipedul central, al cărui soclu purta pe o placă înscrise fosforescent cuvintele: **ZEUL**

NEANTULUI.

— Spune-ne tot ce ți s-a întâmplat, ceru paralelipipedul din dreapta:
ZEUL CONCENTRĂRII.

Homer scoase câteva sunete guturale, ca un plâns, ca un strigăt strangulat.

— Destul! spuse zeul. Din firimiturile memoriei tale și din informațiile pe care le-am cules până la venirea ta, ți-am reconstituit aproape în întregime povestea. Dă din cap, dacă înțelegi...

Omul își clătină capul, dar privirile îi erau rătăcite.

— E un caz unic, pronunță cu o încântare șuierătoare paralelipipedul din stânga: **ZEUL VITEZEI.** Propun ca vestigiile minții lui să fie amplificate, traduse și exprimate de vocea umană.

Un piezodifuzor roșu de deasupra lui Homer găfâi:

— Ce se întâmplă cu mine? Ce vreți de la mine?

— Foarte bine! râse Zeul Concentrării. Vei primi răspuns la toate întrebările pe care ni le vei pune și chiar la acelea pe care nu vei ști să le pui.

— Nu vrem nimic de la tine, luă blând cuvântul Zeul Neantului. Sau nu mai vrem nimic. Venind aici, ne-ai dăruit tot ce există mai de preț pe această planetă: o improbabilitate absurdă, devenită realitate. Recapitulați faptele.

— Pe mii de parseci cubici Pământul este un fenomen rar, reluă cutia gânditoare din dreapta. Caracteristici solare extrem de speciale dau o probabilitate de 10^{-5} pe o galaxie. Dar o planetă locuită de ființe raționale impune un nou șir de restricții: o distanță potrivită de astru, un câmp magnetic care să rețină radiația nocivă, un gigantic bulion lichid în care să răsară viața, o atmosferă prielnică și atâtea alte condiții care ridică improbabilitatea la 10^{-10} .

— Tăm-pe-nii... tăm-pe-nii... tăm-pe-nii... se auzi vocea lăuntrică a lui Homer, amplificată; părea un clopot nebun, care dă alarma într-un sat cuprins de flăcări.

— Într-un fel ai dreptate, rosti hârâit și grav divinitatea centrală. A fost nevoie de acest singular concurs de împrejurări ca să vă iviți voi, viermii acestei Terre. A fost nevoie de experiența giganticelor reptile, ca să apară stirpea măruntelor mamifere. Cele câteva mii din zorii timpurilor s-au prăsit, ca să acoperiți acum Pământul cu miliardele voastre de trupuri terminate cu o gămălie puțin cugetătoare.

— Ce caut aici? Ce vreți de la mine? se lamenta ciudat glasul lui Homer; părea că sufletul i se dezlipise de trup.

— Te-a adus probabilitatea care tinde spre zero, urui liniștitor și cu o umbră de admirație zeul din mijlocul altarului. Ești un caz cu totul extraordinar!

— Coliziunea a doi bolizi în traficul rutier actual poate avea loc o dată la zece ani, explică amabil Zeul Vitezei. Coliziunea unui bolid cu alți doi, în

decurs de câteva secunde, se poate întâmpla o dată la un secol. Probabilitatea ca același vehicul să se ciocnească în clipele următoare cu un alt aparat zburător nu poate surveni decât o dată la un mileniu, iar tăierea capsulei tale de elicea elicopterului reprezintă un miracol ivit numai la zece milenii. Împrejurarea că hemisfera cabinei a perforat perdeaua de aer protectoare - un milion de ani. Hazardul că n-ai fost ucis - zece milioane. Revenirea ta din leșin în timpul căderii - o sută de milioane. Faptul că ți-ai putut trage pelicula de protecție - un miliard de ani. Șansa că ai căzut în apă și nu pe uscat - zece miliarde...

— Ai și atins existența unui sistem solar, comentă Zeul Concentrării.

— Norocul să fii proiectat de jetul din fundul fluviului - o sută de miliarde...

— Cât viața unei galaxii.

— Și probabilitatea să ajungi viu până la noi - o mie de miliarde de ani...

— Cât suflul universului! murmură ca o încheiere Zeul Neantului.

În acest timp, Homer, care, la început, de bine de rău, se ținuse de bara din fața altarului, atârna acum moale, ca o marionetă, cu picioarele rășchirate grotesc și cu brațele bălăbănindu-i-se de la subțiorile proptite de sulul metalic.

— Nu ești dumneata Barbara Hamilton?

— Ba da, răspunse un glas mirat de femeie. Dar de unde știi?

Era amplificatorul care reproducea „pista sonoră” a memoriei lui Homer.

— L-am auzit odată pe Adrian Gord vorbind despre dumneata. Și mi-am închipuit că așa trebuie să fii...

— Nemaipomenit!

— Așadar, corespunzi întru totul ideilor mele preconceptuate despre dumneata.

— Ce drăguț!

— Nu înseamnă oare asta că-mi ești predestinată?

— Oare?! făcu vocea ei adâncă și puțintel speriată.

În ochii tulburi și injectați ai lui Homer vitraliile deveniseră luminile îndepărtate ale metropolei, iar cele trei altare - un vesel carusel infinit.

— Analiză în undele delta! ceru Zeul Concentrării.

Două brațe metalice coborîră de undeva și, cu precizie și indiferență, prinseră de subțiori ghemotocul uman rătăcitor cu gândul prin cosmoparcul tinereții lui.

„Oare n-ar putea încremeni pentru totdeauna această clipă fugară? Ca un serafic țipăt de viori... Ca insolita dulceață a unui fulgurent ferăstrău de senzații de-a lungul întregului trup...”.

— Mai ai de trăit încă cinci secunde, încep să rostească pe tonul tehnic ai comenzii unei lansări spațiale Zeul Vitezei, în timp ce raze detectoare, unele policrome, și altele invizibile se încrucișau averse pe corpul lui Homer.

„Vocea umană”, care reproducea glasul interior al omului crucificat pe brațele metalice, nu mai avea nimic dintr-o voce umană: era ca o bandă magnetică desfășurată vertiginos. Dacă ar fi fost încetinită, ar fi ținut, probabil, cât o viață.

— Homer Hidden, hârâi Zeul Neantului, ești o făptură cum nu se ivește decât o singură dată într-un cosmos. Bucură-te de unica ta apariție!

— Amplificatoarele interogatoare! comandă Zeul Vitezei.

Pânza viziunii se întinse nemărginit, și întreg firmamentul se preschimbă pentru Homer în surâsul Barbarei. Apoi omul tresăltă sub sensibilele brațe de metal, care, consternate parcă, își descleștară strânsoarea. Homer se prăbuși la picioarele altarelor stohastice și un firisor de sânge îi izvorî din colțul gurii.

— Ce bizare fixații pot avea chiar muritorii cei mai rari! exclamă Zeul Concentrării: Totuși, ce eveniment splendid!

Fasciculele luminoase, care palpaseră până atunci corpul lui Homer, se retrăgeau cu ezitări repulsive.

— Ți-am mai spus că ești viciat de sentimentul deșert al frumuseții, rosti fără patimă Zeul Neantului.

[Originally published in „Almanahul literar” 1970]